

MODLITWA KOŚCIOŁA
19

W JEGO RANACH
NASZE ZDROWIE

W JEGO RANACH NASZE ZDROWIE

TEOLOGIA SAKRAMENTÓW UZDROWIENIA

Redakcja

Ks. KRZYSZTOF POROSŁO

TYNIEC

WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Redaktor serii:

Michał Tomasz Gronowski OSB

Redaktor tomu:

ks. Krzysztof Porosło

Redakcja:

Elżbieta Wiater

Recenzja wydawnicza:

ks. dr hab. Robert J. Woźniak

Opracowanie graficzne:

Jan Nieć

Na okładce wykorzystano stronicę z *Sakramentarza tynieckiego*

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów

L.dz. 146/2015, Tyniec, dnia 14.08.2015 r.

✠ Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

Wydanie I: Kraków 2015

ISBN 978-83-7354-578-6

© Fundacja Dominikański Ośrodek Liturgiczny w Krakowie

© Copyright by TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37, 30–398 Kraków

tel. +48 (12) 688-52-95, tel./fax +48 (12) 688-52-91

e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl, www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa:

TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów9

Wstęp..... 11

ks. Wojciech Węgrzyniak

W Jego ranach nasze zdrowie (Iz 53,5)..... 15

ks. Artur Malina

Chrystus uzdrawiający w Ewangelii według św. Marka23

1. Znaczenie miejsca uzdrowień25

2. Sens fizycznej charakterystyki uzdrowień30

3. Wiara w uzdrowieniach32

4. Podsumowanie..... 35

Mateusz Przanowski OP

Święty Tomasz z Akwinu o sakramencie pokuty
jako lekarstwie na grzech..... 37

1. Postawienie diagnozy..... 38

2. Lekarz i lekarstwo..... 46

3. Sakramentalne uzdrowienie..... 51

4. Skuteczność kuracji 59

5. Niezwykłe cechy Boskiego Lekarza..... 62

Maciej Zachara MIC

Grzech i pojednanie – prywatny problem poszczególnych wiernych czy sprawa wspólnoty Kościoła?	65
Zarys historii sakramentu pojednania na Zachodzie	65
1. Zarys dziejów pokuty i pojednania na Zachodzie	66
1.1. Prehistoria	66
1.2. Pokuta kanoniczna	67
1.3. Pokuta taryfikowana.....	70
1.4. Spowiedź indywidualna.....	73
2. Obrzęd pojednania pokutników w <i>Pontyfikale</i> Wilhelma Duranda (1293/1295 r.)	76
2.1. Przygotowanie do pojednania: Msza św. i spowiedź.....	77
2.2. Modlitwa wstawiennicza Kościoła i stopniowe obwieszczanie pojednania.....	78
2.3. Wstawiennictwo diakona i archiprezbitera za pokutnikami.....	79
2.4. Wprowadzenie pokutników do kościoła i prefacja pokutna.....	81
2.5. Modlitwy i formuła pojednania.....	82
2.6. Zakończenie obrzędu.....	84
2.7. Uwagi końcowe	84

ANEKS

Obrzęd pojednania pokutników w Wielki Czwartek.....	87
---	----

Tomasz Grabowski OP, ks. Krzysztof Porosło	
Skrucha i dziękczynienie – katecheza mistagogiczna o sakramencie pokuty.....	99

ks. Dariusz Kwiatkowski

Namaszczenie chorych – spotkanie osoby chorej z Chrystusem uzdrawiającym	127
Wprowadzenie	127
1. Terapeutyczna działalność Jezusa.....	129
2. Kościół uzdrawiający	131
3. Modlitwa, która uzdrawia	133
4. Troska o chorych w starożytnym Kościele	136
5. Narodziny liturgii sakramentu chorych.....	140
6. Narodziny teologii sakramentu chorych	142
7. Sobór Trydencki o sakramencie chorych	144
8. Sobór Watykański II – sakrament namaszczenia przywrócony chorym.....	147
9. Sakramenty chorych – nowa księga liturgiczna.....	148
10. Uzdrawiający sakrament	151
11. Komu i kiedy udzielać sakramentu namaszczenia?	154
12. Namaszczenie chorych sakramentem Kościoła	156
13. Modlitwa wiary	159
14. Obecność i działanie Ducha Świętego.....	162
15. Namaszczenie świętym olejem.....	165
16. Formuła sakramentalna	168
Zakończenie.....	171
Summary	173
Resumen	177

WYKAZ SKRÓTÓW

- BOK – *Biblioteka Ojców Kościoła*, red. J. NAUMOWICZ, Kraków 1992–
- DS – H. DENZINGER, A. SCHONMETZER, *Enchiridion symbolorum*, Freiburg im Breisgau 1973.
- DSP – *Dokumenty Soborów Powszechnych. Tekst grecki, łaciński, polski*, t. 1–4, red. A. BARON, H. PIETRAS, Kraków 2002–2004.
- GeV – *Liber sacramentorum Romanae Ecclesiae ordinis anni circuli (Cod. Vat. Reg. Lat. 316/Paris Bibl. Nat. 7193. 41/56) (Sacramentarium Gelasianum)*, wyd. L.C. MOHLBERG, L. EIZENHÖFER, P. SIFFRIN, Roma 1960 (Rerum Ecclesiasticarum Documenta. Series Maior. Fontes, IV).
- KKK – *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 2002².
- KL – SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum Concilium”*.
- MK – *Modlitwa Kościoła*, Kraków 2005–
- MRpol – *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986.
- NKB – *Nowy Komentarz Biblijny*, red. ZBIOROWA, Częstochowa 2005–
- OŚBPD – *Pontyfikat Rzymski. Obrzędy Święceń Biskupa, Prezbiterów i Diakonów*, Katowice 1999² (wzorcowe).
- OŻ – *Ojcowie Żywi. Karmię was tym, czym sam żyję*, red. M. STAROWIEYSKI, Kraków 1978–
- PGD – *Le Pontifical Romain au Moyen-Âge*, t. 3: *Le Pontifical du Guillaume Durand*, wyd. M. ANDRIEU, Città del Vaticano 1941 (Studi e Testi, 88).

- PL – *Patrologiae cursus completus. Series latina*, wyd. J.P. MIGNÉ,
Paris 1844–1855 (1878–1890²).
- PR – *Pontificale Romanum. Editio Princeps (1595–1596)*,
wyd. M. SODI, A.M. TRIACCA, Città del Vaticano 1997
(Monumenta Liturgica Concilii Tridentini, 1).
- PR–XII – *Le Pontifical Romain au Moyen-Âge*, t. 1: *Le Pontifical
Romain du XIIe siècle*, wyd. M. ANDRIEU, Città del Vati-
cano 1938 (Studi e Testi, 86).
- PRC – *Le Pontifical Romain au Moyen-Âge*, t. 2: *Le Pontifical
de la Curie Romaine au XIIIe siècle*, wyd. M. ANDRIEU,
Città del Vaticano 1940 (Studi e Testi, 87).
- PRG – *Le Pontifical Romano-Germanique du dixième siècle.
Le Texte II (nn. XCIX–CCLVIII)*, wyd. C. VOGEL, R. ELZE,
Città del Vaticano 1963 (Studi e Testi, 227).
- SCG – św. TOMASZ Z AKWINU, *Summa Contra Gentiles*, t. 1–3,
wyd. P. MARC, C. PERA, P. CARAMELLO, Taurini–Romae
1961 (wyd. polskie: TENŻE, *Summa contra gentiles*,
t. 1–3, tłum. Z. WŁODEK, W. ZEGA, Poznań 2003–2009).
- SCh – *Sakramenty chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*, Katowi-
ce 2007² (poprawione).
- ST – św. TOMASZ Z AKWINU, *Summa Theologica*, t. 5, Ottawa
1953² (poprawione).
- Ve – *Sacramentarium Veronense (Cod. Bibl. Capit. Veron.
LXXXV [80])*, wyd. L.C. MOHLBERG, L. EIZENHÖFER,
P. SIFFRIN, Roma 1994³ (Rerum Ecclesiasticarum Docu-
menta. Series Maior. Fontes, I).
- ŻMT – *Źródła Myśli Teologicznej*, red. H. PIETRAS, Kraków
1996–

WSTĘP

Publikacja zatytułowana *W Jego ranach nasze zdrowie. Teologia sakramentów uzdrowienia* jest owocem siódmych już rekolekcji liturgicznych *Mysterium fascinans*. W Biblii liczba siedem oznacza pełnię, doskonałość, ale nade wszystko bezpośrednio odnosi do Boga, Jego działania i płynącego od Niego błogosławieństwa. W tym właśnie sensie siódma edycja rekolekcji była niezwykła, gdyż był to czas szczególnego Bożego działania, ale i czas uwielbiana Go, postawienia w centrum przez godne i wierne celebrowanie liturgii. On i Jego uzdrawiające działanie było także w centrum rekolekcyjnej refleksji, czemu – jak gorąco ufamy – da wyraz niniejsza książka, która jest zbiorem przeredagowanych referatów i katechez głoszonych w czasie *Mysterium fascinans*. Mają one służyć pogłębieniu wiedzy o sakramentach uzdrowienia (wymiar naukowy), ale nade wszystko wtajemniczać, wprowadzać w świat łaski sakramentalnej, gdzie Bóg uzdrawia i obdarza swoim błogosławieństwem (wymiar duchowy).

Po dwóch edycjach rekolekcji poświęconych sakramentom wtajemniczenia¹, pragnęliśmy skupić się na kolejnej grupie sakramentów – uzdrowienia. Chcieliśmy wejść w głąb teologicznego znaczenia i piękna celebracji sakramentów po-

¹ Zapis referatów wygłoszonych na dwóch edycjach rekolekcji *Mysterium fascinans* dotyczących sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego znajduje się w: *Życie w Chrystusie według Ducha. Teologia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego*, red. K. POROSŁO, MK 17, 2014.

kuty i pojednania oraz namaszczenia chorych. Każdy z nas doskonale wie, że skarb Bożego życia otrzymany przez celebrację sakramentów inicjacji chrześcijańskiej przechowujemy w *naczyniach glinianych* (2 Kor 4,7), które niezwykle łatwo stłuc i uszkodzić przez słabość, choroby, cierpienie, śmierć, a nade wszystko przez grzech. W tych wszystkich sytuacjach potrzebujemy uzdrowienia ze strony Boga. Dzisiaj Kościół kontynuuje Chrystusową misję uzdrawiania oraz zbawiania ciał i dusz ludzkich, celebrując sakramenty uzdrowienia (por. KKK 1421). O jednym z nich pięknie mówił papież Franciszek:

Sakrament pojednania jest *sakramentem uzdrowienia*. Kiedy idę do spowiedzi, to pragnę się uleczyć, uleczyć moją duszę, serce, z powodu czegoś niedobrego, czego się dopuściłem².

Nasze uzdrowienie nie jest w naszych rękach. Nawet ciągle rozwijająca się medycyna czy coraz większa ilość psychologicznych kozetek nie jest w stanie uleczyć miejsca, które jest najbardziej zranione – naszego serca. Nasze uzdrowienie jest poza nami. Jest w ranach Zbawiciela – w przebitym sercu Jezusa Chrystusa, gdzie początek wzięły sakramenty Kościoła, skąd wytrysnęło samo życie, jego pełnia, która jest nam dzisiaj udzielana w liturgii. Stąd zarówno hasło siódmej edycji rekolekcji, jak i tytuł książki, zaczerpnięto ze słów IV Pieśni Sługi Pańskiego z Księgi Izajasza, który to fragment odczytujemy w czasie liturgii Męki Pańskiej w Wielki Piątek: *W Jego ranach nasze zdrowie* (Iz 53,5).

Rozwinięcie motta można znaleźć w pierwszym tekście niniejszej publikacji, który jest zapisem jednej z rekolekcyjnych konferencji, wygłoszonej przez ks. Wojciecha

² FRANCISZEK, *Katecheza*, audiencja ogólna 19 II 2014.

Węgrzyniaka, który podczas celebracji liturgicznych głosił kazania. Swoistym wprowadzeniem do całego tematu teologii sakramentów uzdrowienia jest artykuł ks. Artura Maliny dotyczący uzdrawiającej misji i działalności Jezusa Chrystusa, o których relację zostawił w swojej Ewangelii św. Marek.

Kolejne artykuły w książce dotyczą pierwszego z sakramentów uzdrowienia – sakramentu pokuty i pojednania. Mateusz Przanowski OP syntetycznie przedstawia nauczanie św. Tomasza z Akwinu dotyczące grzechu, zbawienia a nade wszystko uzdrowienia z choroby grzechu, którego dokonuje Boski Lekarz – Jezus Chrystus. Natomiast Maciej Zachara MIC w swoim artykule prowadzi nas przez historię sakramentu pokuty i pojednania, aby w drugiej części swojego wystąpienia, przez odwołanie do średniowiecznego obrzędu pojednania pokutników zawartego w *Pontyfikale* biskupa Wilhelma Duranda (ok. 1293/1295) pokazać, że pojednanie nie jest prywatnym problemem poszczególnych wiernych, ale sprawą całej wspólnoty Kościoła. Maciej Zachara MIC przygotował również polskie tłumaczenie wspomnianego obrzędu, które zamieszczamy w niniejszej książce jako aneks do jego artykułu. Tematykę spowiedzi domyka zapis katechezy mistagogicznej wygłoszonej w czasie rekolekcji przez Tomasza Grabowskiego OP i ks. Krzysztofa Porosło, która wprowadza w przeżywanie i celebrowanie tego sakramentu, ukazując, że Bóg pokonuje nasz grzech na dwóch drogach – skruchy i dziękczynienia.

Publikacja została zwieńczona niezwykle systematycznym artykułem ks. Dariusza Kwiatkowskiego mówiącym o historii, obrzędzie i teologii sakramentu uzdrowienia chorych – drugiego z sakramentów uzdrowienia.

W tym miejscu po raz kolejny składamy serdeczne podziękowanie Wydawnictwu Tyniec za to, że seria *Modlitwa Kościoła* powiększyła się o kolejny tom stanowiący zapis refleksji naukowej i katechezy mistagogicznej dokonującej się na rekolekcjach *Mysterium fascinans* w Krakowie.

ks. Krzysztof Porosło

Kraków, 29 VI 2015 r.
w uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła